

Příběh potopených dinosaurů

První světovou válku neprovázely jen lidské oběti. Brzy uplyne rovných sto let od události, která znamenala poměrně velkou ztrátu také pro dějiny paleontologie. 6. prosince 1916 německý křižník SMS Möwe potopil kanadskou obchodní loď SS Mount Temple, převážející mimo jiné 22 beden s výjimečně zachovalými fosiliemi kachnozobých dinosaurů

▶ Mgr. Vladimír Socha

▶ **Kachnozobý dinosaurus rodu *Corythosaurus* a jeho zkamenělina.** Asi devět metrů dlouzí býložravci žili před 76–74 miliony let na území kanadské provincie Alberta, potopené exempláře patřily k nejlépe zachovaným vůbec

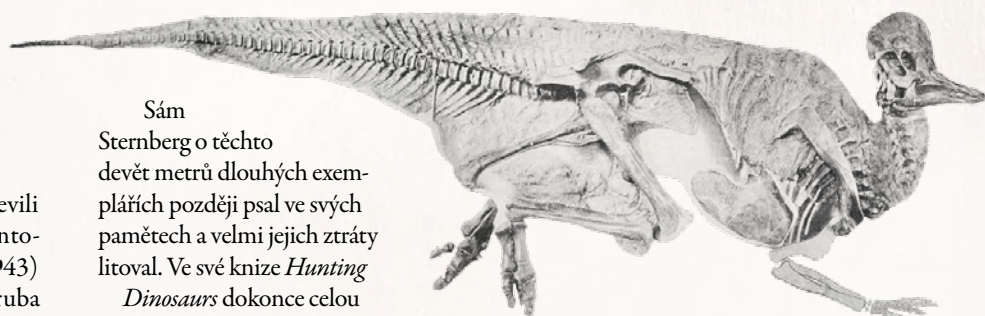
K potopení došlo asi 2 000 kilometrů severně od portugalského souostroví Azory. A jak se ostatky suchozemských obyvatel severoamerické svrchní křídy dostaly do této části Atlantiku? Jejich historie je stejně zajímavá jako osud nákladní lodi, která s nimi klesla ke dnu.

Unikáty pro Londýn

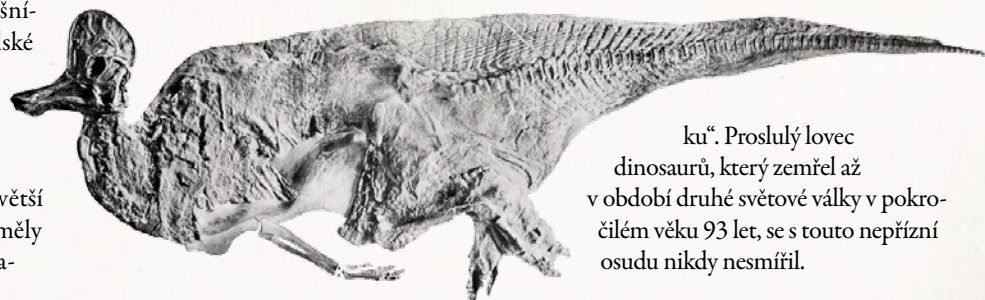
Ostatky býložravých dinosaurů objevili a v roce 1912 vykopali slavný paleontolog Charles H. Sternberg (1850–1943) a jeho syn Levi (1894–1976) ve zhruba 75 milionů let starých vrstvách dnešního Dinosaur National Park v kanadské provincii Alberta. Náklad směřoval do Londýna, neboť oba paleontologové pracovali pro Britské přírodovědecké muzeum. Právě v této instituci, která má zřejmě největší paleontologické sbírky na světě, se měly fosilie korytosaurů (údajně dochova-

ných i se zkamenělou kůží) odpreparovat a umístit v rámci trvalé výstavy. Tvořily by zřejmě dodnes jeden ze zlatých hřebů celé paleontologické expozice.

jednu kapitolu výmluvně nazval „Můj nejkrásnější dinosaur se potopil v Atlanti-

Sám Sternberg o těchto devět metrů dlouhých exemplářích později psal ve svých pamětech a velmi jejich ztráty litoval. Ve své knize *Hunting Dinosaurs* dokonce celou

ku“. Proslulý lovec dinosaurů, který zemřel až v období druhé světové války v pokročilém věku 93 let, se s touto nepřízní osudu nikdy nesmířil.

Osud jako Titanic

Obchodní loď SS Mount Temple byla postavena v severoanglickém Newcastle-on-Tyne a spuštěna na vodu v roce 1901. Jméno dostala na počest britského politika Williama Francis Cowpera, barona Mount Temple. Byla dlouhá téměř 148 metrů a její posádka tvořilo 117 mužů. V roce 1903 ji koupila kanadská společnost Canadian Pacific

▶ **SS Mount Temple** kotví u Nového Skotska, pohlednice z roku 1907

Lines. Zmíněná společnost zakoupila ještě dalších čtrnáct lodí a všechny vybavila tehdy velmi moderní novinkou – bezdrátovým telegrafem.

Zajímavou roli sehrála SS Mount Temple při ztroskotání proslulého

Titaniku v dubnu 1912. Nacházela se totiž poměrně blízko, když šel luxusní obr ke dnu. Kapitán Moore tehdy zachytil nouzové signály a prosbu o pomoc, ale kvůli riziku, jež představovaly ledovce, nemohl na místo dorazit včas. Někteří historikové ale vyjadřují podezření, že Moore signální světlice vypálené z potápějího se Titaniku záměrně ignoroval a z jakéhosi důvodu se rozhodl

nepřiplout nešťastným pasažérům na pomoc. Nechybí ani hlasy, že právě SS Mount Temple mohla být onou „záhadnou lodí“, kterou spatřili lidé na potápějícím se Titaniku ve vzdálenosti pouhých pěti až deseti mil (obvykle se za ni považuje loď SS Californian, která shodou okolností později také klesla ke dnu vinou německého námořnictva za první světové války). Ať už to bylo jakkoliv, čekal kanadskou obchodní loď stejný osud – v době zkázy Titaniku měla před sebou jen necelých pět let.

Tato veleúspěšná válečná loď se maskovala jako obchodní plavidlo a při potápění slabě vyzbrojených lodí Dohody představovala velmi efektivní nástroj (celkem jich zničila přes čtyřicet). Posádka SS Mount Temple se sice pokusila bránit, ale mnohem lépe vyzbrojený německý křižník palbou slabý odpor brzy umlčel. O život přitom přišli čtyři muži a dalších více než sto členů posádky a pasažérů padlo do zajetí.

Poté Němci na lodi rozmístili výbušniny a poslali ji ke dnu i s živými zvířaty a veškerým materiálem na palubě. Zajatce převezli do Německa. Američtí občané byli v březnu následujícího roku propuštěni, protože Spojené státy tehdy ještě zůstávaly neutrální, ostatní strávili zbytek války v internaci jako váleční zajatci. Loď dosud spočívá na dně Atlantického oceánu v hloubce 4 375 metrů. Nešlo však zdaleka o jediné plavidlo s podobným osudem: jen v rámci zmíněné kanadské společnosti byla v pořadí již čtvrtá a do konce války kleslo ke dnu ještě dalších čtrnáct lodí.

Příběh nekončí

Kanadský paleontolog Darren Tanke (1960) je vedoucím smělého projektu, který má za cíl zmapovat, nafilmovat a někdy

SOUTĚŽ

Článek vychází z textu v autorově knize *Objevy pod vrstvami času* (Computer Press), která právě přichází na trh. Tuto publikaci můžete získat, odpovíte-li správně na následující otázku: **Co znamená iguanodon, respektive z čeho toto slovo vzniklo?**

Odpověď pište do 8. června do schránky, kterou najdete na www.epublishing.cz/ziva-historie.

Literatura:

Colbert, Edwin-Harris: *The Great Dinosaur Hunters and Their Discoveries*, Dover 1984

Mareš, Jaroslav: *Záhada dinosaurů*, Praha 1993

Nothdurft, William-Smith, Josh: *The Lost Dinosaurs of Egypt*, Londýn 2002

Psihoyos, Louie: *Hunting Dinosaurs*, Londýn 1995

v budoucnu snad i vyprostit z hloubky oceánu případné fragmenty cenných fosilií (pakliže již zcela nezaknily, což je bohužel pravděpodobné). Tanke a jeho tým se domnívají, že se sou-

 Velmi vzácné otisky textury kůže korytosaura, jak je objevil Sternberg, díky nim máme mnohem lepší představu o vzhledu těchto živočichů, obvykle se tyto „měkké tkáně“ nedochovávají

Německý křižník v akci

První světová válka se vedla nemilosrdně na mnoha frontách a moře nebylo výjimkou. Němci potřebovali

Místo potopení SS Mount Temple

narušit poměrně velkorysý zásobování Velké Británie ze zámoří a k tomu účelu se dobře vybavili ponorkami i kvalitně vyzbrojenými hladinovými plavidly. SS Mount Temple společnosti *Canadian Pacific Lines* vyplula 3. prosince z Montrealu a směřovala do francouzského Brestu a následně anglického Liverpoolu. Loď převážela zmíněných 22 beden se zkamenělými, 710 koní pro kanadské vojáky na evropských bojištích a 6 250 tun materiálu a potravin, z toho 3 000 tun obilí.

Zhruba v polovině vzdálenosti mezi pobřežím Newfoundlandu a Španělskem plavidlo odhalil a zadržel německý hladinový křižník SMS Möwe.

časnými technologiemi není zcela nemožné místo zkázy SS Mount Temple najít. Projektu se začalo říkat *Dinosaurs in the Deep* (Dinosaurů v hloubce), bohužel však pro něj zatím chybí dost financí. Kdo ví? Možná zbytky nádherných dinosaurů z kamenělin z Kanady ještě někdy spatříme.

PROFIL LODI

SMS Möwe

Zajímavé jsou také osudy křižníku SMS Möwe. Válku přečkal a v roce 1920 přešel pod správu jisté britské společnosti, které sloužil pod názvem SS Greenbrier coby transportní plavidlo pro přepravu ovoce. V roce 1933 jej však Britové znovu prodali do Německa, načež se plavil pod jménem D/S Oldenburg. Za druhé světové války se stal přepravní lodí německého námořnictva a putoval mezi Německem a okupovaným Norskem. Téměř na konci války, 7. dubna 1945 jej spojenecká letadla potopila u norské obce Vadheim. Části vraku se stále nacházejí v poměrně dobrém stavu v hloubce 23–75 metrů a patří k vyhledávaným cílům potápěčů. Pro úplnost uvedme, že jak jméno Möwe (či Moewe), tak Oldenburg nesla za války ještě nejméně jedna další loď německého námořnictva.

Německý křižník SMS Möwe